

31. III. 1887.

8. num.

LETUWISZKASIS BALŖSAS

redomas Jono Szlupo,

iszeina trissyk ant mėnesio; kasztuoja ant metu 2 dorėlu, o Auropoje du ir
pusę dor. Atskiras numeris 7 centai. Už coli apgarsinimu ant metu 10 dor.
o vieną syki garsinant 20 centu už kožną eilę.

Entered at the Post Office at New York as second class matter.

TRECZIAS

METAS.

NEW YORK.

Adrosas Rėdystės: Jonas Szlupas, 43 Spring st., New York.

AGENTAI L. Balso: Szenandoryje M- J. Andriukaitis, M. Janczaitis, Baltimorėje W. Senkus, Clevelande J. Almonaitis; Jersey Cityje Kazys Gilus, Wiljamsburge W. Matulewyczius; Naujorke P. Pasiackas ir W. Džiankauskas; Brukljne R. Paškauskas, Waterburyje ir Union Cityje K. Baltinkonis ir Sadlauckas; Mahanoy Cityje Milauckas, Ausziura ir Budvėža; Wilkes Barreje J. Aleksaitis.

MAX REESE

21 S. Main SHENANDOAH Pa.

pardavėjas likieriu ir cigaru, yra podraug wisatiniu AGENTU dėl wisu garlaiwiu Hamburgo, Brėmos ir Antwerpos, siunczia piningus i wisas dalis Rusijos, Wingrijos, Lenkijos ir Lietuwos už pigiausia prekią. Nėkas czia nebus prigautas. Gywenu pagal banką.

ITURIS 8 NUM. L. BALSŲ.

Ugis žmogaus [tąsa] l. 95. A. isz B. Jonas Juszkewyczius, l. 96. A. B. Szpokas. Ant pilkalniu nakwynė, l. 101. Gamtos mokslai ir draugija, l. 104. J. S. Kuoksztis. Lietuwiszki reikalai Prusuose, l. 107. Gromatos. l. 102. Naujienos, l. 114.

Užpraszomi Baltimorės lietuwininkai susirinkti ant 11 dienos balandžio 1887 m. saloje Harugare Hall, No 1012 E. Baltimore st. reikale susiwienyjimo wisu lietuwininku Amerikoje. KOMITETAS.

Brolai! skaitytojai L. Balso! Jau pasibaigė 3 mėnesei szitu metu, dėlto praszome, idant pasiskubintumete užsimokėti prenumeratą. Primename, kad daug yra tokiu, kurie rėdystei yra skolingi už 1886 m., o kiti ir už 1885 m. Mės brolei neėsame pinguoti, dėlto ir atsiszaukiame i skolivinkus, pasitikėdami ant ju sąžiniszko atsiteisinimo. Rėdystė.

Užmokėjo už L. Balsą: Lappo \$ 1, J. Sakalauckas \$ 1, M. Szmerauckas \$ 1.

Atsakas, W. Philadelphijoje: neapsimoka terloties su Kilikewyczlu, iszėjusiu kaip raszai, isz augsztalangės Pottsvillėje: tokie tik ir pratę Szlupą bjaurioti.

ŪGĪŠ ŽMOGĀŪŠ.

[Tāsn.)

No gimimo iki subrendimui budas gywenimo sawo esybėje yra wegetatywiszkas, ir wisos pajautos turi atsineszimā i individualiszkā ir kuniszkā iszsilankstymā. Be mokinimo geismai waiku labiausei yra nusikreipę ant džiangsnu tik wegetatywiszkos butybės, walgymo ir gērimo; ir tai tarp ļaukiniu tautu yra daug daugiaus pastebēta ne kad tarp ļaukiuju, kur gywenimo budas priguli no tēwu rupestringumo. Tame dalyke gali buti pastebēta, kad motyniszka m e i l ē dalinasi i prajautinę ir doriszkā, ana žiamesnio ir gywuoliszkiesnio budo, o ta augsztesnio ir dwasiszko budo; anoji apsirubežiuoia gadyne kudikiszko nepagilbumo ir prigulējimo, o toji pareina su metais augesneis. Tarp ļaukiniu tautu rodos randasi tiktai prajautinis meiles iweikimas, o dydis doriszko iweikimo, iki tam tikram rubežiui, yra mēra ciwilizacijos. Per pirmus 15 metu amžiaus su ļaipnsnizku iszsilankstymu kuno eina drauge wienwal dwasiszkas žingis prieszakyn, kurs yra didžiausias ankstybuose metuose ir kassyk mažiaus pasižymina prisiartinant subrendimui. Jeigu mēs priminsime stebuklingā žingsni prieszakyn padarytā pirmamjame mete, kurs juk apima prisisawinimā kalbos ir pažinti gamtos bei ipatybiu tukstancziu mus apsiaucziancziau daigtu, mēs numānysime, kad musu dwasiszkas pelnymas mažinasi su augimu; bet tai wis drauge yra apgawinga; nēs nors igyjimai wēlesniu amžiu butu mažiaus aszklus, bet jie nemažiaus yra isznaszus ir gīlus.

Per paeilines atmainas, kaip nurodēme, kuriu kožna yra tikru persikeitimu, ir kuriu kožna su sawo tam tikru surēdymu turi sawo tam tikras funkcijas, žmogus ant gaļo u ž a u g a . Kaip kāda stuomuo anga iki po 25 metųams, ir per wisā subrendimo amžiu, juk ir po to kaip jaw yra pasiektas widuramžis, swarybē ar didinasi. Tas-gi pasididinimas swarybēs netiek susikabina su raumenine kiek su kwēpawimo sistēma, nēs anoji pasiekia sawo tobužumā daug ankseziaus, o pasididinantis iszsilankstymas widuramžio priguli no nusitęsianczio palinkimo krowimop tauku. Tame-gi amžiuje objektas gywasties wisai persimaino; wegetatywiszkas palinkimas, beje palinkimas wien tiktai iszsitaisymop žmogystos, ļabai sumožta, o prisiima geidimas atgimdos. Su tuomi p isizadina nauji jausmai ir sujuszimai, kurie suteikia dar kitā pastiprinancziā parodā susimezgimo dwasiszku papratimu ir strukturizsku iszlygu. Dwasiszka galybē dabar žengia i subrendimā, kurs žingis neapsistoja iki 50 metu. Per tā wisā amžiu, o juk ir tame wēlame mete, mēs dar pasergstame, kiek dwasiszkas gabumas yra sumegztas su tobulinimasi kuniszko iszsitaisymo. Reikia tik mažo patyrimo del atskyrimo ant pirmo žwilgio moksļaus žmogaus

no kwailo, o ir dėl numatymo kitu pobudžių pažiūrėjus i weidą. Nors mės nepasijuntame, wienok mės wienwal perjieszkome principus iszmintingumo ir gymio, ir darome nutarimus apie pobudi maž daug teisingus pagal reikšmę akiu, iszžiurą gymio ir pawyzdi galwos.

Darbai žmogaus arti susirišza su kuniszkomis ir doriszkomis aplinkybėmis, tarp kokių jis yra pastatytas. Didž ausias skaitlus p i k t a d ė j y s c i u priesz žmogystą ir turtą randasi tarp gywentuju paupiuose. Łaikas didmenos piktadėjyscziu priesz žmogystą supuola su laiku, kur yra mažmena nusizengimu priesz turtą, ir tai yra wasara. Žiurint i žmogu pawienam, jo palinkimas ant piktadėjystės pirmiausei apsireiszkia priesz turtą, ir tas pasiekia sawo didmeną i 25 metus amžiaus, o palinkimas ant piktadarystės priesz žmogystą prasideda wėlaus negu priesz turtus ir pasididina prie pasididinimo pajegu. Piktadėjystėje žmogus, eidamas senyn, ažuot pajegos wartoja guwumą. Budamas mokslingame darbe žmogus palinksta piktadėjystėn priesz žmogystą, o szaip darbininkas priesz turtą. Pradinis mokslas, raszymas bei skaitymas, nesumazina, o gan greitai padidina piktadėjystę: tai yra labai isznaszus nuomoniawimas, łabiausei dėl Suwieniuotu Walstiju, kur toki mokinimą daugiu wyresnybė užstoja, dėl iszmetimo iki žinomam rubežiui to, kuis yra augsztesnis ir kuis pagerina tą isznaszu trukumą. Tolaus, pawirszutiniszkas iszmokinimas padaro dwasę priėmeja kožnos apgawystės ir dėlto daug szios gadynės nėkyscziu tapė paplatinta, k. a. homoopatija.

Kas atsieina moteriszkuju, tai ju palinkimas ant piktadėjyscziu palyginant su wyras yra kaip 23 priesz 100; taip bent yra Prancuzijoje. Ju palinkimas ant piktadarystės priesz žmogystą yra mažesnis negu ant piktadarysziu priesz turtą prietaikmėje 16 prie 26. Yra akywa pastebėti, kad kuniszka pajiega moteriszkuju palyginant prie wyriszkuju taip-gi stowi kaip 16 priesz 26. Isz tokios peržiuros gal bus nuomoniuojama, kad dorybė moteriszkuju yra maž daug tokia pat kaip kad wyriszkuju, imant i rokundą ju kuniszka silpnybę ir mandagumą. Moteriszkosiose didmena palinkimo ant piktadėjyscziu randasi aplink 30 metus, bet po to jas pameta ta priekabė greicziau, negu wyriszkius. Jose-gi geismas wagystės anksti prasideda ir traukiasi per wisę gywasti. Jei moteriszkė nori ką nužudyti, ji labiausei mėgia pasinaudoti nuodus. Tame yra galima pastebėti itekmę jos konstitucijonaliszko galwalo, kuniszkos silpnybės. Baiminga prie eksploziju ir tekėjimu kraujo, jeigu tai warytum iki galui patžudystės, ji prajautingai stengiasi užgluszinti. Moteriszkos kaip kad wyriszkei, kurios gywena mēstuose, yra daug mažiaus dorios negu tos, kurios gywena kaimuose. Tai galime isz to pasergėti, kad metinis widutinis skaitlns gimdymo negywu ten yra bewaik dusyk didesnis negu czia; ir nors tai butu iki žinamai ribai suriszta su modine priewarta drabuzio ir draugijiniu pasilinksminimu, bet tai daug daugiaus priguli no moteriszkuju pasileidimo. Neistatymiszki gimdymai mēstuose palyginti i tokius pat kai

muose yra prietaikmėje kaip 23 prie 7. Taip negyvgimiu beistatyminei prie istatyminiu randasi prietaikmėje kaip 5 prie 3. Berlyno mēste beistatymiszki negyvgimimai prie istatymiszku atsinesza anaip didelėje prietaikmeje kaip 3 prie 1!

Geidulingumas žmonių regis nepriguli no tikėjimo. Atviras isztwirki-mas wienos žiamės atsisweria paslapta piktadaryste kitos. Protestoniszka Anglija ir katalikiszka Prancuzija duoda gerą paweiždą. Anoje 1845 m. skaitlus neistatymiszku buwo 70 ant 1000 wiso skaitlaus gimusių waiku. Prancuzijoje buwo i 71.

Laikie iszsiłankstymo dwasės žmogaus atsiranda iwairus persiludyjimai wienas po kitam, kuriuos priskantome auginimui ar padawystei, bet kuriu pradžia be abejonės priguli no organizacijos. Anos wisatinės idėjos, kurios randasi ant wiso swėto, tarp wisu weislu žmonijos, kokiamie klimatie jos negy-wentu, ar draugijiszkame padejime ar tikėjimiszkose nuomonēse — idėjos apie tai, kas yra blogu ir geru, doru, iwyksnis pakutos ir małdos, atlyginimo ir koronės, ir apie kitą gywenimą: tos pagal wienodybę ju buwimo wisuose am-žiuose ir wisose wietose tur buti priskaitytos musu smageniszka organizacijai. Tokiu pat budu mēs turime žiurėti i deluzijas ir fikcijas, kurios yra wisatinės, dwasės ir kaukai, milžinai ir neužaugos kiuržai. Wisatinės pažwałgos nėra iwyksniu netyeziu, neigi wisuomet iwyksniu padawyseziu; jos tankei yra sutwėrimais dwasės pasidaranczeis no ipatingumo jos konstitucijos.

Subrendusi sistēma žmogaus tuojau pradeda nupulti, nors laikas did-menos kuniszko ir dwasiszko stangrumo nesupuola; kuniszkas stangrumas pripuola i 25 metus, kaip pirmiaus buwo pasergēta, o dwasiszkas tiktai tarp 45 ir 50 metu. Tame amžiuje, kad galybē imaginacijos ir iszminties pasiekē augszeziausią laipsni, ir palinkimas i beprotystę ir padukimą pasiekia didme-ną. Mažumyti wēlaūs, kuniszka sistēma parodo pilnai, kad ji eina žiamyn link, atjieszkodama žingsnius, kureis ji buwo ējusi prieszakyn i iszsiłanksty-mą. Weikei matomai pasimažina swarybē, nēs pen-jimo darbas tolaus nėra gabus atitaisyti susidēwejimą kuno. Ir augsztumas susimažina. Toks ku-niszkas nupuolimas yra ženklū nuspaudimo dwasiszku galybiu, o pirmiausej koncentrawonės arba attrauktumo mislies. Bēgant metams isz lauko puēs ispuđzei padaro sumažintą itekmę, ir tas, kurs ankstesniuose metuose pasiek-dawo ženklinimą dalyku bewaik pažiurėjimu, dabar meta akis no szalies ant szalies, o nepersiduoda idėja jojo dweisei. Senukas skaitydamas kningą skun-džiasi, kad jis nesupranta, ką ji ženklina. Su tuomi puolimu jautimo galybē atminimo nupuola, nauji atsitikimai pirmiausei isznyksta isz galwos, o isz ankstesnio amžiaus wēlausei yra atmenami. Dabartis neturi jiems jau akywu-mo, uēs smagens yra mažiaus gabios igyti naujus ispuđzius. Wienas po kito, itaisai pajautimu atlēžta sawo funkcijose; regėjimas aptemsta, girdejimas ap-kurste; yra nenoras parangumo, o geismas atsilsio. Žilbarzdis senukas no

100 metu sėai ramei prie ugnawietės, pasidėjęs rankas ant gašo savo lazdos.

Czia dar paduosiu keletą paveikslu i lga m ž y s t o s. Attila gyweno 124 metus, Margarėta Patten — 137 metus, growėnė Desdemond — 145 m., Tamoszius Parr 152 m., Tamoszius Dümme — 154 m., Jonas Rovin — 172 m., o jo pati — 164 m., Petras Torton susilaukė 185 metu. T. b.

JONAS JUŠZKEWYCZIUS.

Raszo Antanas isz Bugnu.

(Tęsa.)

Gali matyti Juszkewycziaus pedagogiszką darbawimąsį jo kningutėje „O преподаwaniu geografii“. Yra tai atskyri dalis kokio ten laikraszcio, bet pagal tą ekzemplorių, kuri turiu prieszai sawęs, negali numanyti, kur ir kada buwo atspausdintas tas jo rasztas. Matyti gali tiktai tiek, kad tas jo rasztas buwo atspausdintas, kada jisai buwo mokintoju geograpijos Nowgorode, t. y. tarp 1851 — 1858 m. Tame raszte gali rasti daugelį prastu, aiszkiu ir błaiwiu užtėmyjimu apie iszguldinėjimą geograpijos, kurią labai neteisingai mokslinyciose laiko už taip mažą daigtą.

Be ankszciaus paminėto geograpiszko raszto Juszkewycziaus man žinomi da szioki: 1) „I jeszcio nieskolko słow po powodu osobych perewodnych ekzamenow 1857“. 2) „Mysli ob ustroistwie uczebnoi czasti naszich ucziliszcz 1860. Peterburg“. 3) „Nieskolko słow ob uczebno-pedagogiczskom samoobrazowanii. Peterburg. 1860“. Wisiszitie trys rasztai yra kaipo atskyrios dalys organo karo ministerijos „Russkii inwalid“ m. 1859 No 212 ir 1860 No 245 ir 271. Szituose rasztuose matyti jo karsztas užsiėmimas uomi kłausymu ir žengstawimas pedagogiszkuose dalykuose. Negali abejoti, kad Juszkewyczius raszė ir daugiau tokiu straipsniu, bet ar tai jie iszmėtyti po laikraszczius, ar tai nors ir atspausdinti atskyrium, bet ju negawau sugriebti.

Nėra kō stebėtiesi, kad aną gadynę, kada apie reikatus mokslinycziu wisi sznekėjo isz tikruju, toksai stropus pedagogas, pasirodęs literaturoje atgrėžė ant sawęs akis wyriausybės. Per tai galime suprasti tą oficialiszką padėkawonę, kurią Juszkewyczius dusyk apturėjo ne kuratoriaus, arba wėta ir tai, kad 1863 ir 1864 m. buwo pakwiestas peržiurėti drauge su komisija dalyką reorganizacijos kareiwiu mokslinycziu.

Bet tie wisi paminėti jo darbai tai tiktai maža dalelė, prilyginant prie jo tyrinėjimu lietuwiszkos kłbės ir sutaisyimo tam reikalingos medegos. Kiek asz žinau, Karkowos uniwersitėte m. 1840

— 1844 a.a. Juskewyczius suwisai negalėjo apturėti nei wisnotinio lingwistiszko iszsiřankstymo, nei noro užsiimti prigimta kałba. Wienok isz jo łaiszkelu, raszytu į broļį Antaną, matyti, kad jau no 1852 m. užsiiminėjo lietuwiszka kałba. Pasipažinęs su a.a. Sreznewskiu, Peterburgo uniwersitėto profesoriumi ir akademiku, turbut įgawo daugiaus pasitikėjimo ir wilties, jogei isz tu darbu gali buti nauda ir mokštui ir literaturai. Sreznewskiui nebuwo sunku prisznėkti, kad moksliszcai užsiimtu lietuwiszka kałba prigimtas lietuwis, mylintis sawo kałbą ir tiek juk pasimokinęs, kad tokiais dalykais gali užsiimti.

Isz pradziu a.a. Juskewyczius užsiiminėjo liet. kałba tiktai kaipo diletantas, pats sau, be jokio sąryszio su moksliszku krutėjimu tame dalyke. Wienok paskiaus kaskart łabiau pradėjo įsigilinti sawo isztyrinėjimuose ir turėjo buti matyti, kad jis tikrai užsiima teorija kałbos, nės antras skyrius (rusu kałbos ir literaturos) Peterburgo Mokštų Akademijos dawė jam peržiurėti ir apswarstyti Aug. Szeleicherio „Handbuch der Litauischen Sprache“ Szitą darbą mirusysis atliko suwisai gerai. Tas jo darbas iszėjo drauge su kitais darbais Akademijos, bet ir atskyrium po wardu „Zapiska o knygie A. Szeleicheria — Handbuch der Litauischen Sprache. Prag. 1850. Y. Juskewicza. S. Peterburg. 1857“.

Tolaus užsiiminėdamas liet. kałba paraszė apie tarmes liet. kałbos ir apie liet. statraszą; szitas jo rasztas tapė atspausdintas lietuwiszcai ir maskoliszcai surinkime Akademijos rasztu: „Materjały dla srawnitelnawo słowaria i grammatiki. Izd. wtorowo otd. Imper. Akad. nauk. Red. Ord. Akademik I. I. Sreznewski. Tom 5. Peterburg. 1861.“ po užraszu: „o goworach litowskawo jazyka“. arba taipgi lietuwiszcai „apie kałbas lietuwiszko liežuwo“. Atskyrium szitas jo darbas iszėjo tiktai lietuwiszcai po wardu: „Kałbos lietuwiszko liežuwo ir lietuwiszkas statraszimas arba ortografija. Peterb. 1861“.

Szitame Juskewycziaus raszte charakteristika tarmiu łabai neaiszki, bet reikia žinoti, kad da ir dabar skirtumai lietuw. tarmiu ir ju geograpiszkas iszsiřpatinimas neaiszkei žinomi nors ir apie tą dalyką jau daug geriaus raszė Kurszaitis sawo liet. gramatikoje (Halle. 1876). Geriausei ir tikrai moksliszcai žino liet. tarmes (bent Kauno rėd.) wyskupas Antanas Baranauskas (seminarijos eks — prof.), pagalaus prof. Kauno seminarijos Kazimėras Jaunys. Kiekwienas isz juodwieju žino sawaip, bet taip, kad juodwieju sistemos žinomos tiktai tiems, kurie buwo seminarijos mokintineis, arba artymais pažystamais ir draugais paminėtu mokintu wyru.

Nors Kurszaitis ir Hago Veberis ir iszguldė Baranausko sistėmą, wienok to negana, idant mokytas szwietas galėtu pažinti taip gilei apmislytą klasifikaciją liet. tarmiu. O ką Juskewycziaus tarmiu padalinimas, tai jis nebłogesnis už Szleikerio padalinimą kningoje „Handbuch der litauischen Sprache“. Juskewyczius, kaip matyti isz augszcziaus paminėto raszto, norėjo įwesti naują statraszą, įwairiuojantį kaip su statraszu pirmiaus spausdintu populariszku kningucziu, taip ir su moksliszku statraszu Kurszaiczio ir Szleikerio. Paskiaus Juskewyczius metė tą statraszą, o įwedė kitą, taip gi nesutinkantį su statraszu kitu mokintu wyru ir lietuwiszku raszėju. Bet pridursiu, kad nei pirmame, nei antrame sawo statrasze Juskewyczius neiszreiszkė wiso apstumo kircziu liet. kałbos, ta-biausei dėlto, kad neturėjo jautrios ausies ir per tai negalėjo nugirsti skirtumo kircziu.

No 1852 m. bewaik kasmet atsilańkydamas Lietuwoje *) pas sawo gimines ir draugus a. a. Juskewyczius kaskart galėjo girdėti liet. kałbą ir patėmyti jos wisokias įpatybes. Nors draugystėje liet. kuningu ir wietinės „inteligencijos“ turėjo nuolatai sznekėti lenkiszkai, wienok jisairasdawo kada ir kaip ławytiesi ir lietuwiszkoje kałboje. Daugiausei naudos jisai turėjo turėti isz pasisznekėjimu su sawo broliu, kuningu Antanu, kursai gyweno Lietuwoje ir su karszta szirdžia nelaudamas rinko dainas, paproczius, taipogi patarles, žodžius, kaipo medegą žodynui. Toki tankus pasimatymai ir pasikalbėjimai dwieju broliu, darbuojancziusiu apie wieną dalyką, da łabiau uždegdawo juodwieju szirdis ir pakełdawo karszta norą nuolatatos dirbti ir neatstoti no pradėto augsztai apmislyto darbo. Pats Jonas Juskewyczius mažai rinko, bet karsztai prijautė tame darbe sawo broliui, duodamas jam pagełbą moksle.

1862 m. paėmęs sau už paczią tikrą lietuwaitę Feliciją Lutekewycziutę, Jonas Juskewyczius dar karszcziaus pamylėjo lietuwiszką kałbą ir dar stropiaus pradėjo dirbti. Jonas Juskewyczius tuomet norėjo iszduoti tą daugelį medegos, ką jo brolis jau buwo surinkęs. Szaukėsi jiedu ne prie wienos mokstu draugystės, bet turi buti nełabai kaip juodu jos priėmė: dar tuosyk wertės tokiu dalyku nepažinojo. Ant gało tiktai 1867 m. antrasis skyrius Petropilės mokstu akademijos sutiko atspaudinti tiktai nedidelį surinkimą (33) lietuwiszku dainu, bet ir tai kad butu atspaudintos maskoliszkomis litaromis. Todėl Jonas Juskewyczius turėjo gana daug darbo, iki perstatė ant maskoliszko statraszo dainas paraszytas Antano łotyniszkomis litaromis. Prie lietuwiszku dainu a. a. Jonas pridėjo gana gerą iszwertimą ant maskoliszko, taip kad ir nesuprantantis lietuwiszkos kałbos gali persi-

tikrinti, kaip tai gražios gali būti žmonių dainos ir kokias tai brangus išdaš poezijos yra lietuviszkose dainose. Įžengoje Juskewyczius apipasakojo, kaip jisai taikė maskoliszkas literas prie lietuviszkos kalbos. Tas surinkimas dainu wadinasi taip: 'Litowskija narodnyja piesni s perewodom na russkij jazyk. J. A. Juskewicza' (turi būti J. ir A. Juskewyczei) Prižoženije k XII tomu zapisok Imper. Akad. Nauk. S. Peterburg, 1867'. Kadagi szita kningutė buvo spaudinta maskoliszkomis litaromis, Lietuvoje su wisai ją nemeilei priėmė; nekurie supirkdami sykiu daug ekzemploriu degino, taip kad tą pirmutinį atspaudintą rinkinį dainu Juskewycziaus gali rasti tiktai XII tome 'Zapisok Akad. nauk', patalpintą drauge su kitokeis rasztais.

Taip nemeilei priėmus lietuviams pirmąjį liet. dainu žaidinį už tai, kad jis buvo atspaudintas maskoliszkomis litaromis, Juskewyczius žinoma turėjo netekti noro tuomi pacziu keli leisti ir kitas liet. dainas, įpacz kad norint spaudinti taip, kaip buvo pradėjęs, reikėjo padėti labai daug su wisai nereikalingo darbo ant to, kad wėl perraszyti jas maskoliszkomis litaromis. Užtai - gi brolo Juskewycziu ant ižgo buvo metusiu sawo pradėtąjį darbą. O tuomi tarpu rinkinys kn. Antano per jo darbsztumą tolydžio augo ir augo ir daėjo jau bewaik iki 6000 įwairiausiu dainu (5624) o jo žodynas neszė i 70.000 žodžiu, jau nei nekalbant apie kitus nors ir labai swarbius rasztus. Pagalui kn. Antanas ryžosi atsi-sakyti no kuningiszkų reikmeniu ir persikelti į Kazanių, idant ten namuose brolo drauge su juomi sudawadyti sawo rinkinį ir, kiek butu galima, iszdawinėti jį. Reikėjo tiktai, kad waldžia tai pawelytu. Neuzižgo taip ir pasisekė. T. b.

*) Tiktai pawymu ketwerius metus 1871 — 1874 gywendamas Jekaterinburge neatsilanke Lietuvoje.

ANT PIŁKALNIO NAKWYNĖ.

Pirmas trucksnis.

Žmogystos: Gerulis, Anžuolis ir Senelis.

(Gerulis su Anžuolu keleiwiszkai apsirėdę, eidami keliu, sustojo po liepa ir kalba:)

GERULIS. Tu tamista esi didelis tyrinėtojas wisoku daigtu, ir geio proto, kad wiską atmeni no jaunu dienu. Trumpai kalbant, kur mės szendien turėsimė nakwynę?... Juk jau saulė leidžiasi...

ANŽUOLIS. Kur? O ar ne gražus szitas kalnelis, taip žaluojanczeis medžeis apsodintas!... Kur gauna keleiwis nakwynę, kur randa gražią wietą, ten ir nakwoja!

GERULIS. Tai ne! Asz ėsu girdėjęs, kad aplink szią wietą waidinasi, praėinanczius žmones baido, todėl tokioje wietoje mums netinka pasilikti ant nakwynės!

ANŽUOLIS. Esi jaunas wyrukas, tikrai tokiu daigtu ir neėsi matęs, o žmoniu kalbos nesuklausysi, nės jie ir nebutus nėkus tauzyja...

GERULIS. To asz nemacziau, bet mano tėtuszi naktyje wažiuojanti waidylas buvo pastojęs, arklai wežimo isz wieios nepatraukė; po trumpos walandos wėl arklai pradėjo eiti, anš tada parwažiawo namon, tai buvo pirma adyna pusiauaktyje...

ANŽUOLIS. (*Szypso damas*) O tawo tėtuszis ar ne mėgsta iszgerti grolės, labiausei wažiudamas isz prekystos?

GERULIS. Kanakados ir labai isigeria, bet tuokart parwažiawo blaiwus. Jis man bylojo, kad truputi buvo gėręs, bet kaip waidylus pastojo kelą, wisas girtumas iszdulkejo.

ANŽUOLIS. Tai dabar gali žinoti, kad girtuoklus tik ir baido waidylai, nės jo akys isz wieno du mato. Jis jei pamato koki dybą*), jo akims prisiregi koksai baisus waidylus, o kad kur jis užkludo wežimą jam rodosi, kad ji waidylus nutwerė. Blaiwaus proto žmogu nėks nėkada nebaidys, todėl tamista nesekk pėdomis tėwo, ir nėkados nereiks kumuotiesi su waidylais.

GERULIS. Asz dar ėsmi nei jokio gėrimo neragawęs; o tos bjaurybės než nau, koks skanumas!... Gerti suwis nenoriu, nės newienas prageria sawo mantą ir stojasi bėdnu. Wis taip dedasi dėl tos bjaurybes...

ANŽUOLIS. Tu tamista labai ėsi protingas, kad bijaisi apsigėrimo; todėl gali tikėtiesi, kad waidylu tau neteks matyti. Jau saulė nusileido, jau tolaus mės nebėkelausime. Sėskiamėsi po szia liepa! mat kaip ji turi gražei sawo szakas iszpłestas! Mums tada rodysis, jog ji mus apslėps lyg kokia motyna, apkabins sawo waikeli. O jos tykus lapu sznabždėjimas, bene wakariniu wėlu pucziamu rodysis mums, jog liepia sėdus atsiilseti po uždanga gražios lapijos. (*Juodu eina po liepa nakwoti.*)

GERULIS. Teisingai tamista kalbi, kad blaiwu žmogu nėks nebaido. Asz matau, kad tu czia atwangei sėdi, taip-gi ir asz pas tawę sėsiu. Turi buti be baimės czia pasiilsime!

ANŽUOLIS. Dabar pasistebėk, kaip yra graži ta wieta, kaip czia yra linksmu žiurėti ant žaluojancziu pakalniu, kaip yra gražus tas kalnas. apsigintas saulėlydžiu auksuotais spindulais! Bet ar tamista žinai, kas ten wirszuje kalno baltuoja? Kokie ten griuwėsei muro?

GERULIS. Šeni žmonės mini, kad czia buvo senowės laikuose pilis.

ANŽUOLIS. Tiesą kalbi, ir asz norėjau apie tai pratarti. Dabar mano szirdis pradėjo did snei muszti, kaip apie tai padumojau. (*Atsistoja.*) Pakol wisai nesutemė, reikia szią wietą apwaikszezioti, nės tokia wieta yra swarbi mums dėl atminimo žinoti. Bet žiurėk (*stebėdamasi*), jau ant ano kranto yra arta! Taip daro beprocezi! Tokia wieta turi padaryti graudu atminimą musu szirdyje.

GERULIS. Szitą piikalni buvo pradėję arti, bet kaip wienas jautis arimnykas padwēsė, ji daugiaus nėks nedrysta užkabinti, nės ir eina pasaka, kad užkeiktas szitas kalnas.

ANŽUOLIS (*atsidusėjęs*). Neužkeiktas szitas kalnas! Gereslei galu sakyti, kad tą stebuklą dwasė sentėwiu padarė. Tad ir waidylai gali buti toki. Užtai, argi newerta baidyti tokius, kurie nėkina ir bjaurina taip brangią wietą musu atminties, katra yra darbas musu proseniū...

Amžei praszoko, szwentnyczios sugriautos,

Sziądien jau riogso ju wietoj tik plytos...
Pilės apleistos — senatwė suklupdė.
Gintuwės, wolai, twirtynės subiro.
Nors ji subirus, bet mės apžiurėsim
Ir waikams sawo nors atminti duosim...

(*Pamato no wirsaus kalno žmogystą ateinant*).

GERULIS. Pastebėk, kas ten no kalno ateina; tas neyra musu kraszto žmogus!

ANŽUOLIS. Łaukkim pakol jis ateis! Gal geriaus apsakys apie szitą wietą. Duodami suprasti, jog ir mudu tą wietą noriwa pažinti, galiwa i ji nežiu-rėdamu uždainuoti:

Oi tu kalne, kalne didis, tu gražiausias wietai!
Kiek czion kraujo musu bocziu dėl laiswės pralieta!..
Lietuwa dėl apgynimo ji czion supildino,
O dabar tikri jos sunus ji jau sunaikino...
Kad žmoniu tu, ką czion miegti, nors dwasia ateitu,
Ir tą paslapti didžiausią mums ludnai apreiksztu.

(*Szita begiedant prisartina senelis, kuriam Anžuolis kalba*).

ANŽUOLIS. Seneli mielās! Praszom ir Tamistą i musu drangystę. Gal Tamista es pameges tą wietą tankei łankyti, kad taip wėlam wakare atėjai czia atsikwapstyti. O gal koksai keleiwis sustojai ant atsilsio toj gražioj wietoj. (*Jis i Gerulį pažvelgęs wėl szneka tolau?*). Mudu esawa keleiwei; radę taip gražią wietą czia apsirinkowa nakwynę. Mano draugas sako, kad szioj wiet j waidinasi, naktimis praeinanczius žmones gąsdina; taigi Tamista budamas žmogus seno amžiaus, apie tai geriaus gali žinoti, nės galėjai wisą ką patirti, iki sulaukei žilo ptauko. Man ding, kad waidylu nėra, todėl ir kitu kalboms netikiu.

SENELIS. Asz neėsmi keleiwis, bet esmi saugotojas tos wietos no senu amžiu. No kada stojosi ta wietā iszgriauta, asz neregėjau žmogaus tokios szirdios ir meilės dėl praeitinės, kaip Tamista. Senei, labai senei buwo toj wietoj pilė. Mės czia susieidawome per rodastis. Ji buwo twircziausiu apginklu laike karioniu. Per ilgus metus mums isz wisu pusiu besiginant mės apriazome pajegose prieszintiesi neprietelni. Todėl szita wietā liko apgulita kryžoku; mės per juos wardan tėwynės tapėm wolo grusdais apgriauti. Sulyg iszgirowimu szitos ir kitu pilu bewėik isznyko wisi mylėtojai tos seniausios ir garsiausios tautos. Kol buwo gywa Lietuwa, mės buwom jos saugotojais, o dabar esame sargais dwasioje. Kol gywi buwome gynėme spēkomis ir gin dais Lietuwą, o dabar giname ją dwasioje. Baidome tuos, kurie plėszo ir drasko szitą wietą atminimo dėl ateitinės. Ją saugojame dėlto, kad ji iszszitaikytu wisume, kad jusu tikriejie waikai rastu atminimą toj wietoj, kur mės galwas padėjome dėl ju luosybės. Kas geras praeina pro czia, mės su tuomi linksminamėsi; kas pustytojas ir biaurintojas tos wietospraeina, tą mės baidome wisokeis waidyleis. Łai nėkas nedrysta užkabinėti bei nėkinti mus ir musu tėwu szwentos wietos! Jan buwo užgesęs apszwietimas musu gentės; dabar wėl pradeda sklaistiesi; todėl, mės dwasioje tikiamėsi, kad wėl musu gentė sulauks tokios szwiesos, kokia pirma buwo. Szendien daug randasi tikruju waiku tėwynės, kokeis ir judu esate, kurie paklydėlus nori prikelti isz tamsaus patało, ką mės dwasioje jau negalime padaryti. Kol gywi buwome, tai darėme. Mės atlikome sawo pareigą, dabar jus atlikkite sawo. Gerai matau, jog judu turite jausmą dėl tėwynės, todėl rupinkitėsi apie ją, nės ir mės ne tikt gywi, bet ir dwasioje apie ją rupinamėsi. Łabiau sei kaipu tu karsztas esi mylėtojas tėwynės, kaipu ir tawo yra reikėlai ant tokiu wietu pastatyti atminimus, kad kiek wienas praeinantis žmogus žinotu kokia czia wietā. Tad szioj wietoj pasilik didesnė atmintis ant

ateinancio laiko. Už tą darbą galite tikėtiesi, jog nepasiliksité užmirsštais! Jeigu jus mus atminsité, jus ateinantieji atmins. (*Pasirodo ant griuvėsiu virsziaus kalno žmoniu szeszėlei; senelis wėl prabyła*). Jau laikas gryžti prie sawęs. Laukia manęs draugai, nės nėkadós czia taip ilgai nebuwau užtrukęs, kaip szįgdien. (*Uzia isztraukia isz kieszieniaus rasztą ir duoda Anžuolui skubindamas kalbėti*). Duodu tau rasztą, pastatyk paminklą ant tos wietos ir užraszyk ten ką rasi. Dabar pasilikkite sweiki! (*Tai isztaręs užėina ant kalno; Anžuolis ir Gerulis nulydi ji akimis; wisi szeszėlei isznyksta no kalno*).

GERULIS. Ar gi Tamista nesibijai, kad jis sakėsi jog jis ne szios pasaulės žmogus ēsas?

ANŽUOLIS. O ko bijotiesi? Ar nesupratai koki graudenimą jis mums dawė? Tau sakiau, jog jie blogus žmones baido, o isz geru linksmybę turi. Bet pažurekiamė, ką tame raszte rasimė. (*Jis atlenkia ir skaito*):

Kai tu eisi pro szii kalną,

Lietuwos waikeli,

Atsiminkie sawo bocziu,

Ką tēwynę gynė.

Kas isakytą weik turimė iszpildyti. Sztai ir patiemš mums senėi reikėjo susi-prasti... Tai musu kaipo lietuwininku pareiga! Jeigu ir mės užsipelnysimė ant to, tai ir mės reikašausimė, kad mus ateinantieji atmintu. (*Užlaida krmta*).

Pabaiga bus.

GANTOS MOKSLAI IR DRAUGIJA.

[Tęsa.]

Prisiartindami gałop XVIII szimtmeczio mės dar turimė žwilgterėti i istoriją astronomijos, žwaigždžinystos, apie kurią jau nekalbėjome no laiko mirimo Njutono 1727 m. Po Njutono buwo daug žwaigždžiniu ir geru, bet isz ju czia tik kelis paminesimė.

Astronomas Bradley (gimė 1692 m., mirė 1762 m.) iszguldė du sunkius žwaigždžinystoje dalykus; wienas isz ju wadinasi 'nuklydimu (aberracija) stowiu žwaigždžiu', kuris yra pasirodancziu tekėjimu kožnos stowios žwaigždės mažame skritulyje dangaus, bet kuris yra isz tiesu supainiota iszeiga metinio riedėjimo musu žiamės ir laiko, kokio szwiesa reikałauja dėl atėjimo iki musu no žwaigždžiu. Szitas dalykas isztirtas 1727 m. yra labai painus, taip pat kaip ir antras radinys Bradley'o, beje linkeziojimas (nutacija) žiaminės aszies. Tie jo pastebėjimai yra labai swarbus dėl žwaigždžinystos.

Žwaigždžiu žiniunas Delisle (gimė 1688 m., mirė 1768 m.) padawė 1761 m. antrą metodą dėl mērawimo perėjimo žwaigždės Weneros, kurią metodą pasinaudoja szendien stotėse, kur taisyklė Halleyo negali buti wartojama. Budas metodos Delislės yra toks, kad užžymi laika, kada perėjimą pamato p r a s i d e d a n t

wienoje dalyje žiamės, ir pasi b a i g i a n t kitoje; į wietą mēra-
wimo, kaip darė Halley, iŕgumo ŕaiko, kokį užēmė wisas perėjimas
matomas koŕnoje wietoje. Reikia tik, kad dziegorei wisose sto-
tėse, kur perėjimas yra pastebimas, butu užstatyti pagal wienokį
ŕaiką.

Gaŕop XVIII szimtmeczio ŕabiauŕsei sawo radineis prancuzai
Laprange ir Laplace, ir susiangŕawęs wokietis Herszel; mat nors
Herszelis 1738 m. gimė isz wokiecziu Hanoweryje, wienok Vilus
Herszelis persikraustė į Angliją 1759 m. ir wisus sawo radinius czia
padarė. Anglijos karalus Jurgis III dawė jam atgą, ir Vilaus su-
nus Jonas Herszelis buwo taipgi wienu isz didžiausiu astronomu
Anglijos.

Ludwikas Lagrange buwo gimęs Turine 1736 m.; jo tėwas
prapuldė sawo turtus dar jam kudikiu beėsant; wienok Ludwikas
tapė matematiku ir tokį turėjo talentą, kad dar nesuŕaukęs 20 metu
tapė iszrinktas ant mokintojo astronomijos kareiwystės Akademi-
joje Turino mēste Italijoje, kur bewaik wisi jo mokintinei buwo
senesni už jį patį. Isz czia jis nuėjo į Akademią Moksŕu Berlyne
ir czia iszbuwo 20 metu ir nuweikė sawo swarbiausius tyrinėjimus.
1787 m. jis nusikraustė į Paryžių, kur jis ir mirė 1813 m.

Petras Simonas Laplace, sunus ukininko, gimė netoli no Hon-
fleur kaime Beaumont-en-Auge 1749 m. Ir jis ŕabai anksti ėmė dirb-
ti, nēs 1769 m. garsus geometras D'Alembert pastebėjęs jo gabumą
parupino jam suočą matematikos kareiwystės Moksŕawietėje Pary-
žiuje, ir iki sawo myriui 1827 m. Laplace dirbo dėl moksŕo su dide-
lu stropumu.

Weikaŕas Lagrange'o ir Laplace'o buwo matematiszkas, su-
riszτας su paineis krutėjimais dangiszku gumuŕu; wienok ir nemo-
kantiejie matematikos gali įgyti wisatinį supratimą to ju prakūnaus
darbo.

Jau senei priesz gadynę Lagrange'o buwo ŕinoma isz pastebė-
jimu, kad mėnulis wisuomet žiamėspi atsuka wieną ir tą paczią
pusę sawo skrytulo, skriedamas aplink žiamę, taip kad mėš nēkuo-
met negalime daugiaus matyti, kaip tik wieną pusę jo pawirszio.
1764 m. Akademia Moksŕu Prancuzijoje priskyřė užmokesnį už pi-
ną iszguldymą to akywo atsitikimo, ir tokiu budu Lagrange pradė-
jęs tą dalyką tyrinėti, užbaigė sawo darbą 1780 m. Lagrange ma-
tematikiszcai parodė, kad taip su mėnesiu yra, kaip ant paweisdos
su skrytulu, kurį mėš ant wirwutės pririszė sukame aplink ranką;
mēs tada matome tik wieną pusę skrytulo. Jau tai ir Newton'as
buwo numanęs ant pamato žiamės pritraukimo lygintojop mėnesio.
Bet Lagrange parodė taipgi, kad mėnulis, kada jis teka ellipsoje

aplank žiamę, ir dėlto wienu žaiku skrieja truputį greičiaus, o kitu žaiku pamažėlaus, nors riedėjimas jo aplink sawo aszį neatsimaino, newisuomet turi atsukęs tiesiok tą patį weidą prieszai mus, ir mės įžiurime kaip kada tolaus į apymį jo skrytulo, tai isz wienos pusės tai wël isz kitos. Szitas supimasis mėnulo wadinasi swarstymusi (libracija) mėnulo.

Tolesnis Laplace'o aprokawimas apie planėtas yra sunkesnis dėl supratimo. Jau Newton'as iszwadžiojo, kad kožna planėta pritraukia kitą planėtą ir turi nekokią įtekmę į jos kelonę aplink saulę. Nugis palyginant senas astronomiskas toblyczias su wėlesnėmis buwo atrasta, kad tie įwairus pritraukimai buwo permainę tužas ellipsas, kokiose planėtos rieda; ir kaip Lagrange taip ir garsus matematikas Euler'is mėgino aprokuoti tas atmainas ir iszrasti, ar planėtos kuomet nors sugrįžsz atgal į sawo senas wietas. Bet Laplace tą rokundą dar tolaus wedė negu anuodu mokslincziu, ir parodė, kad wisaszwietinė maszinėrija daro atgrąžų darbą bėgyje ižgu gadyniu. Tik planetos Jupiteris ir Saturnas lyg kad neklauso to wisatinio įstatymo, o elgiasi nepaprastai, nės pasirodė, kad žaike XVII szimtmezio Jupiteris krutėjo greičiaus kas metą, o Saturnas pamažiaus. Jeigu taip tolaus trauktuosi, buwo aiszku, kad Jupiteris prisipłaktu arcziaus prie saulės ir ant gažo pužtu į ją, kuomet Saturnas nuskrietu tolyn no jos ir wisai pražutu isz musu pasaulo, o tai wis suardytu lygswarybę musu planetu, isz ko pareitu mums wisiems įkristi į saulę.

Tai buwo rustus kłausvmas ir didelis žingsnis buwo žengtas prieszakyn, kada Laplace dawė ant jo atsakymą ir parodė, kad nėko nereikia bijotiesi, nės nors nawatni yra krutėjimai tu dwieju planetu, wienok jos kłauso įstatymu grawitacijos (paswirimo) ir sugrįžsz į sawo senas buweines kaip ir kitos planetos po nemėruotai ižgu gadynių. Jis parodė, jog nepaprastinumas czia randasi isz to, kad Jupiteris apkelauja du ir pusę sykiu aplink saulę, kuomet Saturnas apsuka tiktai wienąsyk, ir dėlto Jupiteris tankei Saturną pasistweria taip, kad abi planetos yra arti wiena kitos, arba sujungime, kaip tai wadina. Kada tai atsitinka, jos wiena kitą taip stiprei twoksteli, jogei wiena ir kita iszsiweržia isz sawo kelo. Jeigu jiedwi wisados susitiktu toje paczioje wietoje ir butu remiamos staczei į tą paczią linkmę, nėkuomet jos nepareitu į priderintį padėjimą; bet kadągi Jupiteris newisai trissyk aplinkui apkelauja, pakol Saturnas aprieda tik wieną sykį, dėlto ju wietos susitikimo mainosi mažumą kožnu sykiu, ir per tai jos ant gažu gažo pareina į sawo senąją buweinę. Laplace'o aprokawimas szito riedėjimo wadinasi ižgoji nelygybė Jupiterio ir Saturno. — Laplace

atrado ir priežastį, dėlko mėnulis per ilgąs gadynes rieda wis ir wis skubiniaus aplink musu žiamę, o paskui wël łaipsniskai pamažėlaus. Szitas dalykas, berots łabai painus dėl iszaiszkinimo nemokantiems matėmatikos papildo parodą tam, kad Newtono teorija grawitacijos tinka dėl wisu krutėjimu dangiszku gumužu.

Nugi 1776 m. parėjo Lagrange'o didis nusprendinis. Jis su Laplace dirbo ranka rankan, ant kožno žingsnio parodydamu, kaip puikei ir parėdkei rieda wisi dangaus gumužai, taip kad tarp wisu iszsiłauko lygswarybė. Ant gažo Lagrange suimdamas wisus zinomus atsitikimus ir suwienydamas juos į wieną matėmatikiszką užduotę, parodė, kad, kokios tik atmainos neįwyktu (o josios yra beweik be pabaigos) isz priežasties wisu pritraukimu įwairiu planėtu wiena kitospi, wienok bėgyje ilgū amžiu kožna dalis saulinės sistėmos liekasi stowi. Kožna planėta turi sau priskirtą kelą, kuriuomi ji kelauja, per daug iszsiringawimu, bet no to kelo ji negali pasprusti, nės didi galybe grawitacijos (paswirimo) wisas jas łaiko amžinoje kelonėje aplink ju saulę.

Tokie tai yra tuli dalykai, isztirti Lagrange'o ir Laplace'o. Laplace padarė nekurius gražius aprokawimus iszaiszkinanczius marės priepūdį, ir tankei girdisi apie jo 'Nebulariszką Hypotėžą', kuri pamokina, kad musu žiamė ir wisos planėtos buwo pirmapradžioje pasidariusios per sutirsztėjimą duju ir skystos medegos. Wis tai yra apkalbėta jo garbioje kningoje 'Mėcanique Cėleste' arba 'Mekanika Dangaus', apgarsintoje 1799 m. Bet swarbiausia reikia atminti tai, kad Lagrange ir Laplace parodė paprastą parėdką krutėjime planėtu ir iszaiszkinu wisus painumus, kokie rodėsi nesutikleis su Newtono teorija grawitacijos. T. b.

LIETUWISZKI REIKAŁAI PRUSUOSE.

Lietuwininkai wisur dar tamsumos apimti randasi, dėlto ir nedaug dėl sawęs istengia gero padaryti. Kada ła twei szwentė 300metinę jubilėjinę szwentę, jie turėjo wisokiu kningu, kningu-cziu ir łaikraszcziu iki gažui 1886 m. isz wiso 3776 iszdawimus, kuomet lietuwininkai, pagal konspektą lietuwiszku kningu, padarytą Bałtramaiczio Petropilėje, skaito isz wisu wiso tik 851 kningą. Czia negalima yra iszsiteisinti wien tik tuomi, kad Rusija no 1863 m. uždraudė spaudinti lietuwiszkas kningas, nės kas uždrausta yra Rusijoje, galima padaryti Amerikoje ir Prusu Lietuwoje. Prusu Lietuwa nors łaikas no łaiko ir susiłaukia persekiotoju lietuwy-stės, wienok ten daug ką galima padaryti, jeigu tik lietuwininkai mokėtu ir norėtu. Juk ir mokslawietėse tapė tiesa lietuwiszakai

kažbai atgražinta taip toli, kad ir wokiszka kažba gali buti išguldinėjama lietuviszkoje. Bet patys lietuwininkai yra kalti, kad mažai yra mokintoju pagal sawo dvasę tikru Lietuvos mylėtoju, o daugumas akis atkreipę žaiko į Berlyną... Wyresnybė bewaik teisybę kažba, kad neturi gana lietuviszku mokintoju. Lietuwei patys mat nemoka pasinaudoti duotą jiems walnybę!...

Toki musu numanymą patwirtina ir kiti atsitikimai. No 1885 m. ten pradėjo gywenti draugystė 'Byrutė', ir ką ji iktuožaik gero Lietuvai padarė? Žmonės tikėjosi, kad Byrutė paims užtarinėti reikažus lietuwyštės akyse wyresnybės, nesykį priteikė ir skundus į draugystę... O ką toji darė? Byrutė rupinosi apie kažbos 'czystyjimą' — nors ir dėl grynumo kažbos nėko nepadarė — o apie reikažus Lietuvos pasirupinti paliko wokiszkam 'lit. lit. Vereinui'. Kodėl Byrutė nesistengia išdawinėti sawo rasztą nors panaszu į 'Mittheilungen' wokiecziu 'Vereino'? Dėlko Byrutė nesirupina moksliszkus rasztus tarp žmonių płatinti, į wietą ką ji išduoda nėkingas dainas arba žaiko kokius ten nawatnus filologiszkus ir mažai kam suprantamus praneszimus apie rojų? Iktuožaik 'Byrutė' nus tik wieno dalyko pamokina, beje parodo silpnybę lietuwininku Prusuose. Susirinkę lietuwei ažuot mokšto girdi tiktai nereikalingus ginczus ir bėrnis, o wėl skaitydami draugystės įnagį 'Garsą' randa tik gyrimąsi p. Jankaus, ar wėl waitojimą, kad mažai moka jam piningu, ir kitus tolygius dalykus... Ar tai wis gali pakelti Lietuvą? Berots paskutiniamie žaike wyresnybė draugystės atsimainė, ir regimai papus kitas wėjelis draugystėje; bet ir tas wėjelis ar tik nenuwarys lietuwyštės žaiwą ant kokios powandeninės riewos! Nenorėcziau buti błogu pranaszu! —

Apie mergelu dainininkiu draugystę Prusuose ir nedaug kas yra girdėti, nors jau žabai žaikas butu ir dukterims Lietuvos atsi-busti, ir sunus paraginti, idant geriaus ežgtuosi ir swarbesnius darbus dirbtu.

Berots jau pradėtas tapė ir swarbus darbas. Szimet lietuwininkai pastatė p. Benderį isz Tilžewiszkiu walsecziuose. Ragainės ir Piłkalnio kandidatu ant deputoto į seimą Berlyne, bet lietuwiszki žaikraszczei taip mažai tą brolių parėmė, jog Benderis gawo tiktai 894 bažsus, kuomet jo prieszininkas wokietis Szperberis isz Gerskužu įgijo 7252 bažsu! Berots kožna pradžia yra sunki, wienok jei lietuwininkai nesnauscu, tik galėtu sawo reikažu užtartytojus nusiušti į seimą. Regimai, kad lietuwininkai yra sawo tautos reikažuose dar toli atsilikę no lenku, danu ir alzasu!... Tik dywytiesi reikia, kaip iktuožaik Prusu Lietuwoje netapė sutwertas politikiszkas klubas! O ir negalime užtylėti, kad Byrutė ar naudingesnė

taptu, jeigu savo praneszimuose darytu daugiau tuose reikačiuose propagandos, kuri szimtasyk butu naudingesnė tautai negu anos iszduotos ropytos dainos ir szniukaztinėjimai, ar ne Tuluose buvęs kitąkart rojus... Tikėkiamėsi, kad ateinancziame laikie lietuwininkai susipras negerai iktuo laik darę, o jau to ganės, idant sutverti neprigulinczią no wokiecziu politikiszką lietuwiszką partiją, kuri rupinsiesi užtarti reikačius lietuwyštės ir lietuwininku.

Nėra ko stebėtiesi, jei po terioniszka Rusijos waldžia lietuwininkai negali stengtiesi priesz rusus, o ir priesz lenkus, kurie paskutiniame laikie parmetė projektą įwedimo lietuwiszkos kałbos į Seinų dwasiszką seminariją; nors departamentas swetintikiu ir paėmė į sawo rankas iszkratymą szito reikačo, wienok negalima yra tikėtiesi no rusu, idant jie pastatytu ant koju lietuwininkus, jei Rusijos reikačiai isz to nėko nenaudos. Rusija wisur stengiasi priesawęs pritraukti lietuwininkus, Petropilės geograpiszka draugystė siunczia ant kelonių po Lietuvą p. Wolterį, kuris wisur skelbia, jog lietuwiui turė buti garbe — prisidrauginimas priesz rusu; jis juk daktarą Brazaitį isz Kupiszskės ir M. Silwestrawyczių isz Dawainawos padarė sanareis minėtos cėsoriszkos geograpiszkos draugystės wien tik idant lietuwius patraukti Rusijospi. — O juk wokieczei nesieltgia tokiu begėdiszku budu, jie lietuwiams duoda walę turėti liet. mokstawietes, liet. kningas ir laikraszczius, jie ir draugystes pawelyja įkurti dėl pagerinimo žmonių buwio naminio ir draugijiszko. O ir bažnyczia Prusuose neturi tokio spaudimo, kokį sutinkame po Rusijos waldžia, kur antai lenkai kn. Burbą pasodino Gradne į klosztorių už didelį mylėjimą lietuwyštės ir pasijuokawimą isz aplenkėjusios szlėktos. Prusuose lietuwininkai gal turėti kuningus tikrus lietuwininkus, kurie parems lietuwyštę wisame kame, jeigu tik žmonės to reikačaus. Czia nėra amžeis įsižiedėjusios lenkiszkos politikos, kuri ir bažnyczią padaro namais ne diewmaldystos, bet lenkmylystos. Žodžiu sakant: Prusuose mės galime tik sawę kaltinti, jei neturime geru lietuwiszku mokytoju, kuningu, daktaru, politiku, adwokatų ir pries wyresnybės žmonių. Ten mums yra wiskas atidara, tik mokėkiamie pasinaudoti! Ir kas už tą nemokslą turi didesnį atsakymą, jei ne lietuwyštės wadowai ir lietuwiszkos draugystės bei liet. laikraszczei Prusuose?

J. S. Kuoksztis.

GROMATOS.

ISZ LIETUWOS. Lietuwoje kas-žin kas tyłu, bet audra bene kišs; taip žmonės ir laikraszczei kałba. 23 d. kowo pats ca-

ras ketino buti Kaune dėl apžiurėjimo pilies naujai padarytos, bet dar nepabaigtos. 13 d. kovo taip daug priwertė sniego ant pirmiaus plikos žiamės, kad negalima buvo pervažiuoti kelu. Žąsų, gerwės, antys, kurios pirm kelu nedėlu atlėkė, uodegas gaus priszalti. Ir wyturys nustojo giedojęs, žiemai isz naujo užtikus. Niamunas, Newėža, Dubysa, Nėris ir kitos upės uždengtos ledu; ledas siūpnas ir negalima yra per upę važiuoti, tik kur-ne-kur dar pėsti pereina per upę. † Liepojų geležinkelu eina dabar po 20 -- 24 trukių su taworais laikas no laiko. Daugelis dabar raszo tikėjimiszku katingu ir jas spausdina Prusuose. Labai daugis ne tik isz Kauno, bet ir isz Wilniaus rėdybos eina į Ameriką, tai isz priešaties karo, tai ekonomiszko nupuolimo. Žydai wisur pagarsino, kad Tiszkweczyzius isz Raudondwario po Kaunu dėl sawo dwaru Amerikoje samdo bernus ir moka atgas po 300 dorėliu, apsiimdamas pristatyti juos į wietą ir duoti reikalingą drabužį. Wieni nuėjo pėsti, kiti nuvažiawo į Raudondwarį dėl pasiteirawimo, tuomi labiaus, kad Tiszkweczyzius duodąs 100 rublu ant rankos tiems, kurie paliks pas jį sawo dokumentus. - Kiek tame teisybės, nežinau.

Heidelberg, Wokietijoje, atspausdinta tapė spaustuwėje Universiteto antra dalis rinkinio liet. dainu su gaidomis, po wardu „Dainu bałsai“; dainos sueiluotos pagal paweizdą Kolbergo; tasai rankius, turintis isz wisu 164 dainas, yra parengtas p. Kr. Bartsch isz Tilžės; prie kožnos dainos yra pažymėta isz kur jį paimta. Tam iszdawimui suteikęs piningiszką paszatpą cėsorius Wilimas.

„Gazeta Warszawska“ ir kelos kitos atspausdino szitckią gramatą p. Jerzmanowskio isz New Jorko: „Gelbėdamas iszeiwius Amerikoje, kiek iszsigali pajiegos wieno žmogaus, negalu užtylėti apie baisų apsigawimą, koks isztinka iszeiwius nepažystanczius katbos szitos žiamės, nei wokiszkos, o nei lenkiszkos. Prie tokiu priguli labiausei iszeiwei isz rėdybu Wilniaus, Kauno ir Suwałku, o juk ir Galicijos. Atkelauja į Ameriką daug didesniame skaitluje negu isz kitu szalu, neturėdami iszlygų dėl iszsikowojimo sau buwio szitoje žiamėje, kuri be gažo augszcziaus kulturiszškai stowi už juos. O matant, kad tai atsitinka žiemą, laike mažiausei pritiklame dėl iszeiwystės, kadaži tik mažuma ju turi nors mažus turtus, abejonė ima žiurint į wargus tu žmonių. Uždarbį žiemą yra sunku gauti, pasilieka jeigu tiktai kasimas angļu ir kirtimas ledu. Pajiegos wieno žmogaus neįstengia pagelbėti tai piktybei, dėlto atsiszaukiu per laikraszczzius Lenkijos, idant jie persergėdami apstabdytu tą kruszimąsi emigracijona, kuri atimdama no sawo žiamės darbininkus traukia į Ameriką, jei bent tik dėl sawo prapulties“.

Pridėczke prie „Przgląd Tygodniowy“ už rugpjutį 1886 m.

No 6, ant szalies 133 straipsnyje apie „Smulkią iszdarbystą lenku karalystėje“ skaitome: „Suwałku rėdyboje iszdarbysta pasirodo bėgriausei negu kitur. Kontrabanda, pėukinimas Niamunu isztenka wisiszkai dėl wietiniu gywentojų, kurie tai tik iszdirba, ko butinai reikia dėl reikaėu naminiu ir ukiniu.

Augustawo pawietėje moterys užsiima andimu, labiausei gminoje Balla Wielka. Iszdarbystą akėcziu randame Sonaiczuose ir Dargunėje. Sapockinė e mėsčionys dirba ragaėes ir puodus, kaimiszkei Holyukoje ragaėianja. Pawietėje Seinu randame prie drobin aud mo ir audimą gėlumbės Smalėnuose; Seinuose kaidirėius, uodiniakus ir koklu degintojus ir Szachowiznoje medinę iszdarbystą. Pawietėje Starapolės, apielėnkės Prienu ir Aleksoto duoda milus, drobės, puodus, apautus, pakėnklius ir kailinius. Kituose gi pawietuose Suwałku rėd. pamėnėtas yra kaimas Strupiu (gm. Zypiu, Naumėsczio paw.), kur wokiszki naujokai iszdirbėnė, a kruzus, puodus ir bludus. Wisatinai sakant, Suwałku rėdyboje turės pasisekimą tik tos szakos žmoniu iszdarbystos, kurios su žiamdarbysta yra surisztos kietais ryszeis, k. a. sodininkyste ir bitininckyste. Keleto žiamdarbystos mokslinycziu gminose dabar wisai isztenka dėl uždegimo žmonyse prigesusios kibirksties ir dėl suteikimo jiems uždarbio atwangesnio ir istatymiszkesnio negu kantrabanda”.

„Kurjer Codzieny“ 1887 m. No 14, 1 3 isz „Fyziografiszko Paminklo“: „Tarp kitu straipsniu tos swarbios publikacijos dar pamėnėsimė geologiszkus darbus Girdwainio, prigriebianczius Gradno rėdybės ir artymu pawiecziu, maėai žinomu geologiszka, o isztirtu per musu autorius isz tarpo Petrapilės Mineralogiszkos draugystės, kuri isz priežasties iszwaėiawimo Girdwainio ant ilgesnio laiko i Taszkentą ir nepabaigimo tam tikru rasztu, negalėjo jo apgarsinti pripuolancziame laike. Su priwelyjimu Geografiszko Komiteto Girdwainius wėl tyrinėjo 1863 m. paw. Augustawo ir Žiamaitiją, ir iszeigą sawo kelonės garsina „Fyziografiszka paminkle“ drauge su kitu straipsniu, paremtu ant tyrinėjimu 1877 m. ir wėlaus. „Fyziografiszka Paminkle“ randasi dar akywas weikalas Łapczynskio „apie pus-sali Birsztou“ (Birsztouai paniamunėje Wilnians rėd.) su tikru žiamlapiu. Antropologija, paskutinė dalis „Fyziografiszko Paminklo“ turi weikalus Osowskio, iszguldytoje „Meto“ Duonczaczio i lenkiszka kalėba, Zawiszos, Dauggido isztyrinėjanczio pirmistoriszkus paminklius Žiamaitijos. Ant gało naują perskyrimą originaliszko weikalo Karławycziaus apie prawardinius wardus.“

PITTSBURGH, PA. Tarp lietuwininku musu mėste iktuoėaik buvo maėas judėjimas reikaluose lietuwystės, bene tai pasigerins po to, kaip L. Balsas ėmė lietuwininkus ir czia aplankyti; bėrots mės skaitėme iktuoėaik ‘Wienybė’ Pankszczio bet tosios keiksmus ir iszbuarojimus jau nubodo mums wienat skaityti. Yra czia 5 lietuw. karcziamos; taipgi randasi czia kraucziu du lietuwininku, kurie dirba gerai darbą ir užpelno gerą duoną. Kiti lietuwininkai dirba geležinuose fabrikuose ir dabar gerai darbams czia einant beweik wisi yra wisu ko pertekė. Atsitinka pas mus kartais ir pesztynės: K. Żolynui wienas mozurus dwikowystėje nosi baisei sumuszė, isz ko dabar abuodu parėjo i prawą... Gailu, kad lietuwininkai, kaip kitur, taip ir czia waro einiki ir geria aluti ir gargolė, tankei ir per mēr pereidami. Daug lietuwininku czia yra ir sumozurėjusiu. Mozuru tikru czia nemaėai randasi, tik jie wis nesutikime yra dėl baėnyczios; dabar jau jie czia trecią baėnyczią žada statyti, nės mat isiapmaudyė wieni ant kitu netėpa i dwi... Lietuwis.

WATERBURY Musu tėwai ir pratėwei ar tai atginę užpuolimus neprie

telu, norincz'u pralobti turtais Lietuwos, ar tai ponui atlikę baudžiawą, ar tai sawo dirwelę užarę, jautelus paleidę ant žolyno pasiganyti ir atnaujinti sylus dėl ateinanczios dienos reikalingas, ir patys priderinczei pasidrutinę soczia duonele ju rankomis ir prakatu parengta, susėdę i ratą po obelėle atmenanczia keles gentkartes, seni, jauni ir maži išsėdawosi džiaugdamiesi linksmei perleidę ir, naudingai dienele, wieni sekdami pasakas apie atliktas kares, užkeiktus dwardus, stiklinius kalnus, žmogžudžius turinczius buwesi be kraszto ir galo miszkuose, kurie szendien tapę isznaikinti, o kiti užduodami ir atmindami minslis. Ir tai wis darėsi draugiszka, linksmei, nės nuolatatos dawėsi girdėti ramus, linksmus ir meilingai garsus juokas lietuwacziu kartais norincziu per-eiti saldžei gardžei czinibanczią karklyne ląksztingalą, tartum kad janczianecią sawo prieszginę jauną mergelę, danuojanczią gražią dainelę apie kariaujanti broleli. Tam wisam isz augszto džiaugėsi žiurėdamas mėnulis ir wiena po wiena po kitai atsirasdamos žwaigždelės ant dangaus. Wisi buwo užsimirszę sunkei perleistą dieną, wargus ir prispaudimą, nės žydėjo meilė, sutartis ir brolystė. Mažai liko tos gadynės pasaku, minslu, priežodžiu; bet ir isz to, kas liko, aiszkei matyti musu pratėwiu sweikas protas iszreiksztas keluose žodžiuose kurie ir szendien gali gana pamokinti.

Skaitydamas No 10 'Wienybės' atsiminiau apie toki musu prosenių gywe nimą ir darbus, ir pažwelgian i darbus szios dienos. Atsiminiau kelis žodžius girdėtu pasaku: 'Nemoku nei raszyti nei skaityti, o i karalus dedu'; kelis wėl priežodžius: 'Pagyrio barszcei nedaryti', 'Karwė, kuri daug blauja, mažai pieno duoda'. Tie priežodžei aiszkei man pasake, kodėl ta 'Wienybė' yra taip neiszmintingas rasztas, nės labai giriamas rėdytojo jos; per tai 'Wienybė' yra barszcei nedaryti, ir newalyta.

O, brolei, ar teks tokiamie sutikime dienas perleistį, kaip perleisdawo musu prosenių? O kodėl ne! Tik glauskiamėsi po sparnais Plymoutho Paukszcio', wiskas bus gerai. Jis iszduoda laikraszti, kuriems dawe suoką kryžiaus szw.. po kuriuomi nedreba jo ranka deszintymis padėti welniu, zmozg ant paweikslo Diewo sutwertą i szuni wersti... O tai wis nėko. Pauksztis isz mintingas, gerus turi agentus, gerus sekretorius; Pauksztis žino, ką daro; jis žino tamsumą sawo wiengenczių, kurie isz wiso ko juokiasi, kurie moka dorėlus be skirtumo, ar yra už ką ar ne; Pauksztis žino, ką padaryti su tais broleis, kurie pradeda tėmyti klaidumą ir bjaurumą jo rasztpalaikio, beje deszinti kartu in-rasztyti, kad 'Wienybė' geriausias rasztas, isznmintingiausias ir ant galo kad patwirtintas per bažnycią kataliuzką, ir tai wis kuomi daugiaus ant brolo lietuwiniuku kenkia, iszmisloja, tuomi tankiaus reikia rasztyti approbatą bažnyczios ir szwentuosius minawoti, o wėl kuingus girti ar werti ar ne, girti be skirtumo. Pauksztis žino, ką padaryti su tais, kurie suprato jo nelabą darbą, o tai wadinti eretikais, lutereis. Mat lietuwei yra didelo tikėjimo, no tokiu prakeiktu tolinsiesi, o atsiduos su kunu ir duszia Paukszcziui. Ant galo žino Pauksztis, ką daro: tuomi kelu eidamas pripilts kiszenes pilnas pingu ir tą remeslį patolei wes, iki rasis nors wienas lietuwiniukas gatawas Paukszcziui palukius mokėti, nežiurėdamas, kad tas jo godumas Iobio supjudys broli ant brolo. Wienok tu klysti, Paukszti, greicziaus ateis i supratimą lietuwiniukai ne kad tu aprokawai; nesitikiu, jog galėsi girtiesi, kad pralobai sėdamas nesu-tarti tarp brolo. Diena no dienos skaitlus tawo sėbriu mažinasi, tarp tu gali paminėti ir sekretoriu isz Waterburio Brazi, kuris rankus krato ir iszsižada tarnystos no to laiko, kaip iszkolojai Poznansizkius, su kureis yra susigimi-niawęs; o netekęs sekretoriaus ką tawo agentas Danisewyczius weiks? o tai gal-wą susiėmęs i tarpą ranku eis per Waterbury didžiu balsu szaukdamas: 'Nemo-ku skaityti nei rasztyti, o i karalus deda', 'Nemoku nei skaityti nei rasztyti, o agentu ikausi'. O Paukszti, Paukszti! prisiwilojai i tarnystę ikwėpdamas

unarus Mospanie, o dabar likausi iszjuokimu, tiek laiko perleidžiau nedoram darbui tarnaudamas. iszmokau keikti be gašo ir kraszto, ot ką naudojav; bus gana tu bjanriu darbu, laikas o didis laikas pradėti naują gywenimą; supratau iszkei, kad bažnyczia nėkad ir nekad neapprabawoja ir negiria keiksmus, welnius, kriokus... Kur tas elementorius, kur? duokite man greicziaus ne wieną bet tris: wieną dėl manęs, antrą dėl Paukszczio, o treczią dėl Baczkausko. Matai, Paukszti, už tawo wisas piktybes geru užmoku duodamas elementoriu, isz kurio iszsimokinsi grynus lietuwiszkos kalbos, žinosi, isz kur pareina lytus, sniegas, sziluma, perkunas, žaib s ir daug dang kitokių naudingų daigtų, kurinos kas diena regėdamas taip susipratai su jais, kad sawęs nei nesiklausi, koks tai yra daigtas ir isz kur pareina, o nežinai. Ta kninga labai yra naudinga ir iszjuokdamas ją nežinojai. pats ką daręs. Tenai apszaukei socialistus misai nežinodamas, kas tai yra socialistas. Socialistu wadinasi žmogus, kuris deda wisas sawo pajičgas, nebijodamas nei persekiojimo nei myrio, dėl pagerinimo buwio būtnųjų, darbininkų, ir prigulėti prie tokių yra girtinas o ne peiktinas darbas. Kad bucziau tai wis pirma žinojęs, sawęs ant juoko nebucziau iszstatęs ir mano prawardė butu netekusi i tarpą plowonių ilipdyta ir yteinauti gentkartė radusi mano prawardę tarp tokių plowonių darys blogą atminimą. Tu, Paukszti, ant to nežiuri su kuu ir duszia atsidawęs prigawystės būdu lūpti piningus už netikusius kalendorius, prawadninkus, plowonių pilną durnybę prikimsztą welneis. O skaityk, skaityk, Paukszti ir Baczkanskie elementoriu no A iki Z, ten rasi 9 grėkus swetimus, kuriuos kas nedėldieni Lietuwoje kaloėjai su kuningu, o kuriuos czia budymas st.wis užmirszai; tenai rasi: 4. Pāgyrimas kita grieszyjanti, 5. Pričmimas kito grėszyjanczio, 7. Užtylejimas blogu darbu, 6. Neapreiszkimas blogu darbu wyresnium, 9. Nepertarimas blogu darbu. Isz to matai, kad bažnyczia mokina pertarti blogus darbus ir netylėti apie grėszyjanczius; dėlto gi ir mēs eitumėme priesz mokslą bažnyczios užtyledami blogą elgimąsi ir kuningu, per ką daug neturinczių paszaukimo grudasi i tą stoną dėl lobio ir gero gywenimo; o kada mēs neužlaikysime blogu kuningu, turėsime tik gerus kunigus, kurie rodys tiesn kelą netik žodžiu, bet ir darbu bei pasielgimu. Matai, Paukszti, kad tu užtyledamas blogą pasielgimą kuningu platinai papiktinimą ir eini tiesiok prieszais mokslą katalikiszkos bažnyczios. Dabar Baczkauske, suprantu, dėlko tu taip giri piktadarius, nēs pats priesz sawę ranką pakeltum, kuris nepasibijojai pribjauroti namus pastatytus ant garbės Augszcziausiojo. J. Strimas.

SZENANDOAH. Musu szinkorėlai labai yra nusiminę, o ipaczei Ražas su Czizaucku isz priežasties negawimo 'licens'o'. 84 szinkorėlai Szenandoryje negauna pawelyjimo ant sawo szinkiu tik už mažą prasikaltimą. Bėginėja nabagelai lyg pusiau apmirę, laiko susirinkimus, deda piningus kožnas po \$5 ant perpirkimo sudžiu. Bėne bus tik weltuo dėl pusės isz tuju.

Czia dar pasznekęsime apie tuos lietuwius musu mēsto, kurie mėgia tuoti tamsume. Bet ar jie kalti tam? juk seka paskui mokslą, Paukszczio ir Lenarkew cziaus. Lenarkewyczius iszmokina musu brolius sawo parapijoje drąsei prowotiesi, o Pauksztis su sawo Taradaka godžei ryti alu ir degtinę. Lietuwei musu mēsto eina lyginai pagal pasargą tu dwiejų žmogystų, ir nedywai, kad weikėi pajutę sawo kwailumą keiks patys sawę, kada taps wisiszksai pliki ir alkani per priežasti pruwu, karcziamu ir einikio. Musu akli lietuwėlai gailisi duoti menkiausia sumą dėl sawo naudos, kokią, musu susiwienyjimas stengiasi sawo draugui suteikti, bet nepawydi sawo sunkei uždirbtą skatiką, grusti i nepasotintą kosereę didžpilwiams. Prie musu tamsaus proto tik lobsta sudžios taikinimo ir szinkorėlai. Padāmok broļau! Waikinas atėjęs i saluną. W. C.

metė ant stalo \$ 5 liepdamas duoti wisam buriui iszsigerti, ant galo guodotinas szinkorėlis aprokawęs pareikalawo dar d. rėlo pridėti; szis traukdamas isz kieszėnės iszmetė \$ 10 auksu, kur tie nuskambėjo per skylę szakos i sklepa. Tas žmogelis bewėk i bertaini adynos \$ 16 palaidojęs wisai nenusimine, tik suriko: wyrai užkame dar pas manę yra! Žiurint i gywenimą nekuriu lietuwu ir ju nežmoniszku apsiėjimus, isz netyziu gailumas patis szirdies matas užslenka, bet ką gi daryti? gydyktu tokiems negalima rasti, kadagi kwailas Pauksztis su sawo užnuodinta paklode anuju akis užrisza. Kronikonius tuėtu galą gauti, jeigu panustu suraszyti wisas nėkistas, nereikalingas prowas, kokios peraklamą musu bro'u atsitinka tik Szenandoryje. Mums tuomi tarpu užteks wienos akywos prowas isz Wygonio, kur du lietuwu Kupstas su Subacziu po Pottswilės sudą twirtai pesasi wienai tik už pasakymą ant wienas kito kokio moteriszko žodžio. Wienas isz tuodwieju budamas mažius turtingu breda i skolą, o kitas jau bene baigia tuszinti sawo kieszėnę, kurioje buwo u \$ 400 užcėdyta. Taip tai Paukszczio mazgotė iszsiurbia protą wargszu lietuwui. Skaitykiamė brolei L. Balsai! skautykiamė tą raszteli, kuris musu protą brandina ir dwasiszkai mus stiprina, apszildo. L. Balsas turi szendien gaujas neprietelu, kurie jam begėdiszkai taiso spastus, bet jis wyriszkai kowocamas už teisingumą drąsei žengia tolyn trioszkindamas sawo prieszininku užstatytus žabangus. L. Balsas yra rasztas doriszka moksliszkas. M. Juszka.

Po iszradimo kningu spaudos (1440 m.) atsirado laikraszczei wienas po kitu tokioje eilėje: „Gazette“ Nurnberge 1447 m., „Chronik“ Koelne 1499 m., „Gazette“ Venecijoje 1517 m., „Die Frankf. Oberpostamtszeitung“ Frankfurte a. M. 1615 m., „Weekly News“ Londone 1622 m., „Gazette de France“ Paryziiuje 1631 m., „Postosch Jurikes Tidning“ Sztokholme 1644 m., „Merkurus Politikus“ Leithe Szkotijoje 1653 m., „Courant“ Harleme Ulandijoje 1656 m., „Public Occurences“ Bostone 1700 m., „Pue's Occurences“ Dubline 1700 m., „Gazette“ Petraplėje 1703 m., „News Letter“ Bostone 1704 m., „Gaceta de Madrid“ Madryde 1704 m., „Mercury“ Philadelphijoje 1725 m., „Gazette“ Naujoike 1725 m., „Gazette“ Annapolyje 1727 m., „Gazette“ Charlestone 1731 m., „Hamb. Correspondent“ Hamburge 1731 m., „Gazette“ Wiljamsburge 1736 m.

BULGARISOJE Dubnitzoje prasudyjo 74 muiszininkus: 3 ant myrio, 61 i kalejimą, o 8 paleidė.

SZPANISOJE atidengtas tapė suokalbis dėl numetimo pawaduotinės wyresnybės, ir daug apicėriu tapė sumta.

RUSISOJE caras dar nenurimsta no pereioto mėginimo ji nužudyti su bombomis. Studentai Petrapilės uniwersitėto nusiuntė carui pasweikinimą už iszgelbėjimą gywasties. Caras jiems atsakė, kad sawo padonystę reikia jam parodyti darbais newien ant popėros stowinczeis.

SUW. WALSTIJOS. Lenkai Detroite muszasi dėl sawo kuningu, wieni stoja už iszmestą Kolasinski, kiti už ten atsiustą Dombrowski; 21 d. kowo ju susirinko i 3000 aplink bažnyzią s. Alberto; isztiko musztynė su policija ir daug palicėnu tapė sunki pažeista.

1713 m. netoli no Lancasterio Pa. apsibuwo komunistu draugija, bet ten neilgai pateko. 1824 m. Robertas Owen lankoje Wabash Ind. ikurė gerowę dėl beturcziu, ten buwo i 900 naujoku, bet per tingėjimą ir taszkyumą turtu jau 1827 m. ta naujokynė isziro. 1842 m. isz Wokietijos atėję pijetistai nutupė arti Buffalo, bet weikei persikėlė i Amanah Io., ir irengė 7 kaimus. 1817 m. separatistai isz Wokietijos atėję apsigyweno tarp Clevelando ir Pittsburgo Pa; czia komunistu yra i 399, jie turi 7000 akru žiamės. Didziausia naujokynė komunistu yra Economy'je, kurią uždėjo Jurgis Rapp 1804 m. Isz wiso Suw. Walstijose yra i 5000 komunistu, kurie waldo 150.000 akru žiamės su turtu 18 milj. dorėlu. Religija yra tarp ju stipriausiu rysziu.

HOTELES LENKISZKAS

Leono Alberto KRYGIERIO

16 Rivington st. NEW YORK.

Krautuwė wyno, alaus ir kitokių gėrimų, podraug Restauracija, ir sueiginė wieta Lietuwiszku draugysciu. Kožną subatą szwėžios deszros ir kopustai.

O'NEILL BROS

parduoda naminius daigtus, ir tai pigiausei wisame walsczinuje. Taip-giturime sàkrowà skrynceziu ir grabu, kuriuos mės pigiaus padarome ir ant szmokeszcio duodame.

Namuose Shanks O'NEILL BROS.

Main st. Shenandoah Pa.

LENKISZKA APTEKA,

138½ Division st. NEW YORK.

parduoda wisokias gydykles szitos žiamės ir isz swetur. Lagoniams duodama yra patarmė. Reikalaujantiems siunczių gydykles ir i farmas.

Dr. K. Smalcowski.

KRAUCZISZKAS KROMAS.

Drapanas dėl draugysciu galima gauti; prekia 12 procentu pigiaus ne kad pas kitus tame mēste. Kas mēnesis pareina abrozai naujos mados, taip kad didis ir mažas gali naujausią madą pasirinkti. Darbas yra dailiausias ir be jokių klaidų. Užsipraszau draugus ir pažystamus pas sawę.

S. Main st. Shenandoah Pa.

Andrius GRYNIEWYCZIUŠ

ANTANAS WYSZNIAUCZAS,

žinomas gerai hetuwiams Amerikoje, gywena po No 383 Grand st., New York, dabar atidarė AGENTURA, tai yra parduoda szifikortes, iszmaino piningus, parduoda tikietus ant geležinkelu ir tt. už pigiausią prekią.

Edm. S. T. SIENKEWYCZIUŠ

ir

Jono STEPONAICZIO

Lietuwiszkas Salunas.

Wynas, Lagerinis alus, Biljardas ir gardus užkandys dykai.

88 Hester St.

NEW YORK.

UŽNIAMUMIECZEI pas UŽNIAMU-NIETI!

Ateikite aplankyti mano walgiu kromą, o nepasigailėsite. Taworai yra szwieži, geri ir pigus.

KAZYS BUTKEWYCZIUŠ.

ant Main st. priesz paczlą

Shenandoah Pa.

T. V. JARVIS CHRISTOPHERS,

adwokatas [counsellor at law]

NOTARY PUBLIC

5 & 7 Murray st., New York,

Grincezia 34 35 & 36. 10 ryt. iki 6 wak.

Gywenu: 146 Madison st., New York'

iki adynai 9.30 rytą ir no 6 iki 7.30 wak.

Kningos ant pardavimo.

REDYSTEJE Liet. BALSO, 43 Spring st. New York.

Auszros Kalendorius ant 1885 ir 1886 m. po 25 centus.

Tėwynainiu giesmė Wyturio 15 centu.

Oszkabalų dainos 25 centu.

Lietuwiszkas sziupinis 15 centu.

Drazdausko swētiszkos ir szwentos giesmės 15 centu.

Miglowaros dainos 25 centai.

Nėrio pamokslai apie gaspadorystę 25 centai.

Auszra 1883-85 m. po pusantro dorėlo, o 1886 m. už 4 num. 80 c.

Žirgas ir waikas Jono Basanawycziaus 25 centai.

Witolorauda Kraszewskio, dwiejose kningose, 75 centai.

Užduotynas, norintiems pasimokinti rokundu, 40 centu.

ABECĖLA ir taip mokintuvė dėl waiku, isz kurios yra galima iszmokti skaityti, raszyti, suprasti gamtos atsitikimus ir iszsimokinti wisus poteriuis. 30 centu.

Keli žodžei apie auginimą. 25 centai.

Iszganymas wargdienio, 18 centu.

Musu žydai ir kaip no anu turime gintiesi, 25 centai.

Politikiszka tragedijų PATKULIS 25 centai.

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main st. Shenandoah Pa.

Krautuwė miltu, mėsos, szieno, taip-gi ir kitokiu daigtu tinkancziu prie namu ir stalo. Taip-gi didelė wirtynė pigiu materiju dėl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dėl lietuwininku. Eikit ir persikanokite!

A. OWENS.

THOMAS SLATTERY

CZEBATU ir CZEWERYKU KROMAS pigiausias mēste. Dėl sulopymo primu pagal reikala,

namuose Beddels Brick,

W. Centre st. Shenandoah Pa.

P. BARTIKOWSKY,

252 & 254 East Market Street,

Wilkes - Barre Pa.

Aukso ir sidabro taworai, Amerikiszki ir swetimu ziamiu dziegorėlei, drapanos, skrybėlės, kepurės, czebatai ir czeweryka, walgymai randasi mano krome. Ateikite ir neapsigausste wisę pirkdami pas manę!

P. BARTIKOWSKY.